

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2549 เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยจึงกำหนดลำดับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดสถานภาพและฐานะของนิติบุคคล
3. ความหมายของนิติบุคคล
4. ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
5. วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
6. แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
7. การบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
8. การบริหารงานทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 20) การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม

สรุปผล นิติไกรพจน์ (2546 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตองค์กรที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลมักเป็นองค์กรระดับสูงที่ทำหน้าที่ควบคุมหน่วยปฏิบัติให้ดำเนินการตามหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ระดับ กระทรวง ทบวง กรม โดยผู้บริหารในระดับเหล่านั้นต้องมีส่วนรับผิดชอบเมื่อมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งสนองเจตนารมณ์การกระจายอำนาจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 75) ได้กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลว่าสถานศึกษานิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและขอบเขตของวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือ เป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงเช่นเดียวกับสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ส่วนอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นในฐานะที่เป็นนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจของสถานศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินกิจกรรมหรือบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดสภาพและฐานะของนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล (2540 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงกฎหมายว่าด้วยบุคคล (Low on person) ตามกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ หรือใช้ระบบประมวลกฎหมายโดยแบ่งบุคคลเป็นสองประเภท คือ บุคคลธรรมดา (natural person) และนิติบุคคล (Juristic person) โดยสาระสำคัญของกฎหมายแต่ละประเภทก็บัญญัติไว้แตกต่างกันตามแนวคิดและระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ และได้กล่าวไว้ว่า สภาพภาพหรือฐานะของ "บุคคล" ตามหลักนิติศาสตร์ในปัจจุบันได้ยึดถือหลักสำคัญว่า "บุคคล" จะต้องเป็นผู้ที่สามารถทรงสิทธิได้และจะต้องมีหน้าที่ (Duties) ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ด้วย แม้ตามหลักและแนวคิดตามกฎหมายธรรมชาติ (Natural law concept) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีความเป็นเสรีชน (Free man) กล่าวคือ มีอิสระเสรีภาพ (Freedom) อย่างสมบูรณ์ภายใต้กฎหมาย

ของธรรมชาติก็ตาม แต่บุคคลทุกคนที่เกิดมามีสภาพเป็นนิติบุคคล จะต้องตกอยู่ภายใต้หน้าที่ต่าง ๆ ตามบัญญัติของกฎหมายรวมทั้งกฎเกณฑ์จารีตประเพณี ศีลธรรม กฎระเบียบของศาสนา หรือ ภายใต้เครื่องพันธนาการต่าง ๆ ที่เรียกว่า "Legal social and moral obligations" ดังนั้น สิทธิและหน้าที่จึงเป็นสิ่งที่คู่กับบุคคลอยู่ตลอดเวลาตามที่ได้กล่าวไว้ว่า "Persons are those entitle, whether men or women, who are capable of rights and duties" Professor Holland จึงกล่าวได้ว่าการทรงไว้ซึ่งสิทธิย่อมเป็นสิ่งที่ติดกับบุคคลต้องอยู่ภายใต้หน้าที่ต่าง ๆ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับสถานภาพและฐานะของนิติบุคคลไว้ดังนี้

ทฤษฎีที่สมมติว่าเป็นนิติบุคคล (Fiction theory) เห็นว่า นิติบุคคลเกิดขึ้นเพราะผลการรองรับของกฎหมาย โดยแบ่งสถานภาพออกจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นบุคคล (They are treated as if they were persons) ความจริงนิติบุคคลไม่มีความเป็นอยู่ของสภาพบุคคลที่แท้จริง เพียงถือว่าเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้สิทธิและหน้าที่เสมือนบุคคลธรรมดาเท่านั้น

ทฤษฎีที่ถือว่านิติบุคคลได้เกิดขึ้นและมีอยู่จริง (The realistic or organic theory, the real existence of legal persons) เช่น การเกิดของบริษัท เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายยอมรับของบุคคลหรือคณะบุคคลที่ร่วมกันจัดตั้งบริษัท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรหรือผลประโยชน์ตามที่ภาษาเยอรมันเรียกว่า Realer verbandsperson แปลว่า สมาคม การรวมของกลุ่มบุคคล เช่น บริษัท ทฤษฎีนี้ได้ถือว่า คณะบุคคลได้รวมตัวกัน นิติบุคคลเกิดขึ้นแล้วและมีอยู่จริงผู้แทนของนิติบุคคลไม่อาจแยกออกจากนิติบุคคลได้ จึงถือได้ว่าผู้แทนของนิติบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของนิติบุคคล ดังนั้น สถานภาพและฐานะของนิติบุคคลจึงมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่สมมติขึ้นตามกฎหมายเท่านั้น (It is not a fictions legal creation)

3. ความหมายของนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 20) การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

นิติบุคคล ตามความหมายของคำ นิติ แปลว่า กฎหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 285)

บุคคล แปลว่า มนุษย์หรือคนธรรมดาซึ่งสามารถมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายได้ ดังนั้น นิติบุคคล จึงหมายความว่า บุคคลที่เกิดขึ้นโดยกฎหมาย เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นและสามารถมีสิทธิ หน้าที่ตามกฎหมายได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ยกเว้น

สิทธิและหน้าที่บางประการที่โดยสภาพจึงพึงมีพึงได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น สิทธิในการหมั้น การแต่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเหล่านี้ เป็นต้น

พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2537 : 69) ให้ความหมายว่า นิติบุคคลเป็น คำนาม คือ กลุ่มบุคคล องค์กร หรือทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุนเพื่อดำเนิน กิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่มีใช้บุคคลธรรมดา และให้มีสิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น จากความหมายของนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้น อาจจำแนกนิติบุคคลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. คณะบุคคล ได้แก่ บุคคลหลายคนมารวมกันเป็นหมู่คณะ รวมทุน รวมแรง เพื่อทำกิจการอันมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น คณะบุคคลที่ประกอบกิจการของรัฐ คือ ส่วนราชการบริหารแผ่นดิน ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มาตรา 7 ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินบัญญัติให้ส่วนราชการเหล่านี้มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือคณะบุคคลที่รวมตัวกันทำธุรกิจเพื่อแบ่งผลกำไร อาจจัดตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือหา คณะบุคคลตกลงดำเนินกิจกรรมร่วมกันในด้านความบันเทิงและศาสนา ก็อาจจัดตั้งเป็นสมาคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 101)

2. กิจการหรือกองทรัพย์สินที่จัดสรรก่อตั้งไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นนิติบุคคลประเภทที่ไม่มีคณะบุคคลรวมทุนรวมแรงกันทำกิจกรรม มีแต่กิจกรรมหรือทรัพย์สิน แต่มี คณะบุคคลคณะหนึ่งเป็นผู้บริหารกิจการ มูลนิธิ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคลได้เมื่อได้จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 83

กรมหลวงราชบุรี ดิเรกฤทธิ์ (2468) ได้กล่าวไว้ว่า นิติบุคคลไม่ใช่เป็นคนจริง ๆ ไม่มีสภาพเหมือนอย่างบุคคลธรรมดา ไม่มีตัวตน ไม่มีชีวิตจิตใจ บุคคลในกฎหมายนั้นคือ คน ๆ เดียว ฤาฝูงคน ฤาหมู่ทรัพย์สินก็ได้ที่มีอำนาจอันชอบธรรมได้ ฤาจะพูดห้วน ๆ ก็ว่าเป็นใจก็ได้ในศาล

หลวงประดิษฐ มนูญธรรม (2472) ได้อธิบายว่า นิติบุคคล ได้แก่ คณะบุคคล หรือกองทรัพย์สินที่รวบรวมกันเข้าตั้งขึ้นมีสภาพเหมือนบุคคลธรรมดา

พระยาเทพวิฑูร (2502) อธิบายว่า “นิติบุคคล” ได้แก่ คนหมู่หนึ่งหรือทรัพย์สินกองหนึ่ง หรือกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมายยอมให้มีสิทธิและหน้าที่ เช่นว่ายอมให้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ยอมให้เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ ยอมให้เป็นโจทก์ฟ้องคดีในศาล หรืออีกนัยหนึ่งได้แก่ หมู่คน หรือกองทรัพย์สิน หรือกิจการนั้น ๆ มี อาทิเช่น สมาคม บริษัทจำกัด กระทรวง ทบวงกรมในราชการเป็นต้น สมาคมหรือบริษัทจำกัด หรือกระทรวง ทบวงกรมอาจเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ อาจทำสัญญาเป็นเจ้าหนี้ก็ได้ เป็นลูกหนี้ก็ได้ อาจแต่งตั้งทนายฟ้องความในศาลก็ได้ โดยแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากบุคคลที่เป็นสมาชิกในสมาคมหรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือเป็น

ข้าราชการในกระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ ยิ่งกว่านั้นอาจทำสัญญากับบุคคลเหล่านี้หรือเป็นโจทก์ฟ้องบุคคลเหล่านี้เองก็ได้ ดังนั้นจึงได้ชื่อว่าเป็นบุคคลหนึ่งต่างหาก

ประยูร กาญจนดุล (2538) อธิบายว่า นิติบุคคล คือ บุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นนี้ ไม่ใช่บุคคลธรรมดาที่มีชีวิตจิตใจ กฎหมายเรียกว่า นิติบุคคลต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้จึงจะมีสภาพนิติบุคคลขึ้นได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นชนิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจก่อตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลโดยกฎหมายอื่นก็ได้

สมทบ สุวรรณสุทธิ (2514) อธิบายว่า นิติบุคคล คือ คณะนิติบุคคล คือ คณะบุคคลหรือทรัพย์สิน ซึ่งไม่ใช่มนุษย์ ไม่มีร่างกาย ชีวิตจิตใจอย่างมนุษย์หรือบุคคลธรรมดา แต่กฎหมายก็รับรองให้มีสภาพบุคคลมีสิทธิและหน้าที่อาจถือกรรมสิทธิ์ ทำนิติกรรมรับทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้เป็นเจ้าหนี้หรือเป็นลูกหนี้ ดำเนินคดีในศาลได้

ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา (ม.ป.ป.) อธิบายว่า นิติบุคคล คือ สิ่งที่กฎหมายสมมติขึ้นเป็นบุคคล เพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา “นิติบุคคลนั้น รัฐรับรู้และก่อให้เกิดขึ้นมาแล้ว แต่ชื่อนานนามกันไปต่าง ๆ” นิติบุคคลมีขึ้นได้ก็โดยอำนาจของกฎหมาย คือ กฎหมายจะกำหนดเองว่าจะอะไรเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ ตามกฎหมายอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับนิติบุคคลไว้ว่า นิติบุคคล เป็นบุคลากรที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งนิติบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาารวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง และเพื่อให้ดำเนินกิจการนั้น ๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องมียุติสัมพันธ์และสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว หรือในกรณีที่มีการรวมทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุนเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง เช่น เพื่อการศึกษา ศาสนา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อื่น โดยมิได้มุ่งหาประโยชน์ และเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วย่อมเป็นนิติบุคคล เช่น สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

2. นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือ มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ที่กำหนดจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ

สรุปได้ว่า นิติบุคคล คือ บุคคลประเภทหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย มีสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่บางประการ ซึ่งจะมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดา และจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตตามข้อบัญญัติแห่งกฎหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งนิติบุคคล

4. ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 20) การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 6) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลไว้ว่า เนื่องจากรัฐต้องการปฏิรูปการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า “มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ ในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ความว่า “สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

5. วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 20) การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 11) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีอิสระ คล่องตัว ให้สามารถบริหารจัดการได้สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ และการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. เพื่อการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 75 – 76) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลไว้ว่า การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหารเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วน ถูกต้อง เนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล มีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลอยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้นในการบริหารงาน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวังเพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นรวมถึงองค์กรเสียหาย โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันมีการควบคุม รักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน

7. การบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) การมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลทำให้สถานศึกษามีการบริหารเป็นไปอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว มีความเข้มแข็งและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

ตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแล้วยังมีลักษณะนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65, 66 และ 70 ยังกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีสิทธิหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด หรือมีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิหน้าที่ซึ่งโดยสภาพเป็นไปเฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น สถานศึกษา นิติบุคคลสามารถเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้ เป็นลูกหนี้เจ้าหนี้และเป็นโจทก์ จำเลยได้ ซึ่งผู้วิจัย มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานบริหารทั่วไป เท่านั้น

8. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 63) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนนิติบุคคลนั้นจะแตกต่างจากการบริหารในโรงเรียนแบบเดิม เนื่องจากต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำนโยบาย แผนและระบบข้อมูลสำหรับการดำเนินงาน โดยจะรวมงานด้านการประกันคุณภาพภายในไว้ด้วย ดังนั้นงานบริหารทั่วไปแบบใหม่จึงต้องมีประสิทธิภาพ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับสนับสนุนงานวิชาการ มีความคล่องตัว ใช้บุคลากรน้อยและควรจัดให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One - Stop Service) ทั้งหมดปัญหาของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ ต้องการออกข้อมูลให้ต้นสังกัดและหน่วยงานต่าง ๆ ปีละหลายเรื่องและหลายครั้ง ทำให้ครูต้องเสียเวลาที่ต้องให้กับเด็กซึ่งเป็นการทำงานที่ไม่ใช่ หน้าที่โดยตรง แต่ถ้าโรงเรียนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ดีขึ้นจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

9. ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้มีการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้านสู่สถานศึกษาก็เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ คุณภาพผู้เรียน ดังนั้น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจในเป้าหมายนี้และใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 64 – 73) ได้กล่าวถึงขอบข่ายอำนาจหน้าที่ การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลไว้ว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. งานธุรการ หมายถึง ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพงานบริการเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานโดยการนำเทคโนโลยีมาปฏิบัติงาน พัฒนาส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพื่อปฏิบัติงานธุรการ และให้การสนับสนุนงานอื่นๆ ประกอบด้วย

1.1 ศึกษา วิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบกฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

1.2 วางแผนออกแบบระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพโดยอาจนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม

1.3 จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้

1.4 จัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้

1.5 ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า

1.6 ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ

2. งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดวาระการประชุม การรายงานผลและการประสานงานตามมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 รวบรวม ประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่จะใช้ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 สนับสนุนข้อมูล รับทราบหรือดำเนินการตามมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ดำเนินงานด้านธุรการในการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบดำเนินการหรือถือปฏิบัติแล้วแต่กรณี

2.5 ประสานการดำเนินงานตามมติการประชุมในเรื่องการอนุมัติ อนุญาต สั่งการ เร่งรัด การดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ เผยแพร่ข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ประกอบด้วย

3.1 สำรจากระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

3.2 จัดทำระเบียบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

3.3 จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา

3.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการกิจ

3.5 จัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น เขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง

3.6 นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์

3.7 ประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ ๆ

4. งานประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการประสานงานข้อมูลกับเครือข่ายการศึกษา ประกอบด้วย

- 4.1 จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา
- 4.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา
- 4.4 เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 4.5 กำหนดแผน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา
- 4.6 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. งานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การจัดระบบ วิเคราะห์ภารกิจ การดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 5.1 การจัดระบบการบริหาร
 - 5.1.1 ศึกษา วิเคราะห์โครงสร้างภารกิจการทำงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษา
 - 5.1.2 วางแผน ออกแบบการจัดระบบโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการ ภายในระบบการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา
 - 5.1.3 นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา
 - 5.1.4 ประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการตลอดจนประชาชนทั่วไปทราบ
 - 5.1.5 ดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด
 - 5.1.6 ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการจัดระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพ
- 5.2 การพัฒนาองค์กร
 - 5.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

5.2.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ บุคลากร เทคโนโลยีและกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็น ของสถานศึกษา

5.2.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถ ที่เหมาะสมกับโครงสร้าง ภารกิจ เทคโนโลยีและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

5.2.4 กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของ บุคลากร

5.2.5 ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานตามแนวทางการพัฒนาองค์กร เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.2.6 นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรและ กระบวนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการระดมจัดหา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับงานต่างๆ ประกอบด้วย

6.1 สํารวจข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

6.2 วางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษามาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

6.3 ระดม จัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับงานด้านต่าง ๆ ของ สถานศึกษา

6.4 สนับสนุนให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการ บริหารและพัฒนาการศึกษา

6.5 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะใน การผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

6.6 ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา

6.7 ติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่ คุ่มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้

7. งานส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหาร ทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยี สนับสนุนอำนวยความสะดวก ในการบริหารงาน ทั้ง 4 งาน ประกอบด้วย

7.1 สํารวจปัญหาความต้องการจำเป็นของด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

7.2 จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป

7.3 จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

7.4 ติดตาม ประเมินผลการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่าง ๆ

7.5 นำผลการปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

8. งานดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ประกอบด้วย

8.1 กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

8.2 บำรุง ดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์

8.3 ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

8.4 สรุป ประเมินผล และรายงานการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

9. งานจัดทำสำมะโนผู้เรียน หมายถึงงานที่เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา ในเขตบริการ ประกอบด้วย

9.1 ประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูล จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา

9.2 จัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

9.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.4 เสนอข้อมูลสารสนเทศการทำสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

10. งานรับนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการรับสมัครนักเรียนตามแผนงานที่กำหนด ประกอบด้วย

10.1 การประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการการศึกษาาร่วมกันและเสนอข้อตกลงให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ

10.2 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษาโดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา

10.3 ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

10.4 ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตามช่วยเหลือ นักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

10.5 ประเมินผลและรายงานผลการรับนักเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

11. งานส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความต้องการในการเข้ารับบริการศึกษา ของผู้เรียนทุกรูปแบบ ประกอบด้วย

11.1 สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

11.2 กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา

11.3 ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3 รูปแบบตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

11.4 ประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.5 ติดตามประเมินผลการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

12. งานส่งเสริมกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความถนัดและตามความสนใจ ประกอบด้วย

12.1 วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาโดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

12.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

12.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

12.4 สรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

13. งานประชาสัมพันธ์ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา ประกอบด้วย

13.1 ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงานของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน

13.2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กร สถาบันอื่นและสื่อมวลชนในท้องถิ่น

13.3 จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธุ์

13.4 พัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธุ์ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประชาสัมพันธุ์ผลงานของสถานศึกษา

13.5 สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธุ์ในหลากหลายรูปแบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธุ์

13.6 ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธุ์ เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับและนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสม

14. งานส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคลากร ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ประกอบด้วย

14.1 กำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น

14.2 ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

15. งานจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย

15.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ตามโครงสร้างและภารกิจของสถานศึกษา

15.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง

15.3 กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงานของสถานศึกษา

15.4 วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา

15.5 ให้อุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำมาตรการป้องกันความเสี่ยงไปใช้ในการควบคุมการดำเนินงานตามภารกิจ

15.6 ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรการและวิธีการที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินกำหนด

15.7 ประเมินผลการดำเนินการควบคุมภายใน ตามมาตรการที่กำหนดและปรับปรุงให้เหมาะสม

15.8 รายงานการประเมินการควบคุมภายใน

16. งานบริการสาธารณะ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

16.1 จัดให้มีระบบการบริการสาธารณะ

16.2 จัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อสาธารณะ

16.3 ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชนตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

16.4 พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณชนให้มีประสิทธิภาพเกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ

16.5 ประเมินความพึงพอใจงานบริการสาธารณะ จากผู้มาขอรับบริการ

16.6 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบงานบริการสาธารณะ

กล่าวโดยสรุป การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ทางออกที่ดีที่สุด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้บริหาร ชุมชน และผู้เรียนต้องช่วยกันปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าโรงเรียนสามารถบริหารตนเองได้บนพื้นฐานของความร่วมมือกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีระบบการบริหารจัดการที่ดีสามารถบริหารตนเองได้อย่างเบ็ดเสร็จ มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พร้อมทั้งจะรองรับการกระจายอำนาจ พร้อมทั้งจะแสดงความรับผิดชอบและพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ นอกจากนี้ ต้องมีการนำ “ความเป็นนิติบุคคล” ของโรงเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารฐานโรงเรียน โดยเฉพาะความมีอิสระในการบริหารทรัพย์สิน และอำนาจต่าง ๆ ที่โรงเรียนนิติบุคคลพึงมี เพื่อให้สามารถบริหารได้อย่างอิสระและคล่องตัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

เดชา ผ่องโต (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียนที่ได้รับจัดสรรคอมพิวเตอร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานทั้ง 6 งาน เรียงลำดับได้ดังนี้ งานด้านวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่และงานสัมพันธ์กับชุมชน

ดวงพร สมุทรโมฬี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก ด้านการวางแผนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในอันดับสูงสุด ส่วนด้านการตรวจสอบการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศอยู่ในระดับต่ำสุด การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปรีชา อุบบัว (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาของกรมการศึกษาระดับพื้นฐาน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาของกรมการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก ส่วนรายด้านที่มีความคิดเห็นโดยค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความพร้อมของชุมชนและสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรมการศึกษาระดับพื้นฐานทั้ง 2 กลุ่ม โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

เปี่ยมศักดิ์ เหล่าอัน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการด้านอาคารสถานที่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาด้านอาคารสถานที่โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ตามสถานภาพของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ด้าน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านบริเวณหรือสถานที่ตั้งโรงเรียน ด้านการจัดระบบสาธารณูปโภคในโรงเรียน ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ สื่อ ครุภัณฑ์ และด้านอาคารเรียน อาคารประกอบสื่อครุภัณฑ์

ภูวดล อัครรัตนกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 6 ด้าน เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานรวมทุกด้านแตกต่างกัน

สมนึก สีเขียวแก่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาทั้ง 4 งาน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อนันต์ หวะสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วสันต์ แก่นจรรยา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการปฏิบัติงาน 6 งาน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

พิษณุโลก พบว่า ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

ธงชัย วีรกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของชุมชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของชุมชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ทองแดง มาดิษฐ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานอยู่ในระดับมากได้แก่งานบริหารงบประมาณ งานบริหารทั่วไป งานบริหารงานบุคคลและงานบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลในภาพรวม ไม่แตกต่างกันและผู้บริหารส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาจะทำให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว จึงควรมอบอำนาจให้ผู้บริการอย่างแท้จริงและควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุนทร กลิ่นน้อย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีทัศนคติต่อความพร้อมในการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผลและรายงานผลอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันปรากฏว่า มีความพร้อมในความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ จัดหาวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

อนงค์ จีวแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลของผู้บริหารในจังหวัดพิจิตร พบว่า ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารวิชาการ งานบริหารทั่วไปและงานบริหารงานบุคคลตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

สปาร์ค (Sparks, 1960 : 3605 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติภารกิจของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐเคนตักกี สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าครูใหญ่ใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากที่สุดตามลำดับดังนี้ คือ การนิเทศการสอนการแนะแนว การประชาสัมพันธ์ การศึกษาวิชาการต่าง ๆ งานธุรการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การควบคุมระเบียบ วินัย และการสอน ส่วนความเข้าใจในการบริหารงานของครูใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า ความเห็นความเข้าใจของครูใหญ่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ แต่จะขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนขนาดใหญ่ครูใหญ่จะมีความเข้าใจในการบริหารงานดีกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

สมิธ แสตตันส์ และ แอทคินสัน (Smith' Stanley and Atkinson, 1961) สรุปได้ว่าผู้บริหารนั้นตั้งลำดับความสำคัญในการรับผิดชอบงาน 5 อย่างดังนี้

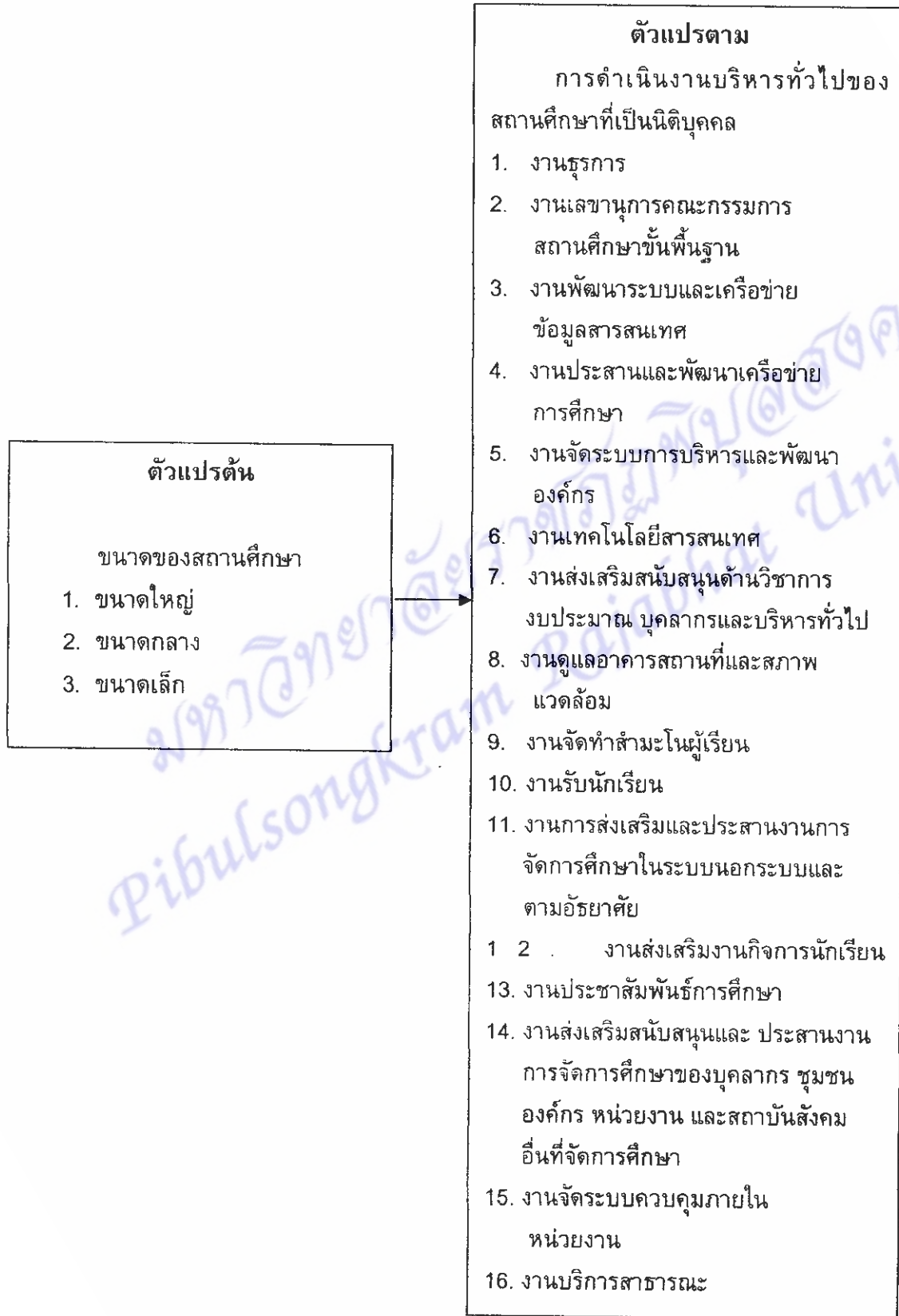
1. งานบริหารวิชาการ ร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคลากร ร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน ร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน ร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ ร้อยละ 5

จาร์วิส (Javis, 1969) มีความเห็นที่ได้จากการวิจัยเรื่องงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมควรมีงานหลัก 5 ประการ คือ งานจัดองค์การและงานควบคุมหน่วยงาน งานหลักสูตรและการสอน งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานบริหารบุคลากร และงานด้านธุรการการเงินและบริหาร

แมนเดวิลล์ (Mandeville, 1984) ได้ทำการวิจัยเรื่องแหล่งกำหนดของความกดดันที่เกี่ยวข้องกับงานในการมองสิ่งต่างๆ ที่โรงเรียนของรัฐบาลในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ผลการวิจัยว่าความกดดันของผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ มีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาของผู้บริหารมี 7 ใน 10 เป็นผู้บริหารที่มีความลำบากสับสนวุ่นวายมาก อาจารย์ใหญ่ที่มีประสบการณ์ทำงานมา 6-10 ปี มีความสับสนวุ่นวายมากที่สุด อาจารย์ใหญ่ที่มีประสบการณ์ทำงาน 21-40 ปี มีความสับสนวุ่นวายน้อยลง

จากผลการวิจัยข้างต้น พอกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สถานศึกษามีภารกิจงานที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อเทียบเคียงกับงานของสถานศึกษาทั้ง 6 งาน นั้น ไม่แตกต่างกัน เพียงกำหนดจาก 6 งาน เหลือเพียง 4 งาน โดยกำหนดกรอบงานไว้ 16 ด้าน ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติภารกิจงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้หลักการบริหารงานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้เกิดการตัดสินใจในการทำงาน โดยมีขั้นตอนไม่มากนัก เน้นความเป็นอิสระ คล่องตัว และรวดเร็ว และเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

กรอบความคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย